

लोक सेवा आयोग

नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण, प्रशासन, प्रशासन/आर्थिक प्रशासन, प्रशासन/लेखा/चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट, आठौं, उपप्रबन्धक पदको आन्तरिक तथा खुला प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षा
२०८०/०९/१६

प्रथम : प्रथम
समय : ३ घण्टा

पूर्णाङ्क : १००

विषय : प्रशासन र व्यवस्थापन

प्रत्येक खण्डको उत्तर छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ । अन्यथा उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ ।

खण्ड "क"

५० अङ्क

- सार्वजनिक व्यवस्थापनका नवीनतम अवधारणाको चर्चा गर्दै नेपालमा सार्वजनिक संस्थानहरूमा यस अवधारणाको कार्यान्वयनको अवस्था र विद्यमान चुनौतीहरू उल्लेख गर्नुहोस् । ४+३+३=१०
- संवेगात्मक बौद्धिकता (Emotional Intelligence) भनेको के हो? संगठनमा संवेगात्मक बौद्धिकता किन महत्वपूर्ण हुन्छ? कार्यस्थलमा संवेगात्मक बौद्धिकताको कसरी प्रयोग गर्दा उत्पादकत्व र कर्मचारीको मनोबल बृद्धि गर्न सकिन्छ? प्रष्ट पार्नुहोस् । २+३+५=१०
- व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (Management Information System - MIS) को सैद्धान्तिक पक्ष र संगठनमा यसको आवश्यकताको विवेचना गर्दै व्यवस्थापनको निर्णय प्रक्रियालाई सरल, सहज, छिटो, छरितो, सामयिक र प्रभावकारी बनाउन यस प्रणालीको प्रयोगले कसरी सघाउ पुऱ्याउँछ? विवेचना गर्नुहोस् । ५+५=१०
- वि.सं. २०७२ को विनाशकारी भूकम्पबाट भएको क्षति र यसबाट भत्केका संरचनाको परिपूर्ति तथा पुनःनिर्माणको कार्य अझै सम्पन्न हुन सकेको छैन । साथै, नेपालको पश्चिमी क्षेत्र खासगरी सुदूरपश्चिम र कर्णाली प्रदेशमा हालैको विनाशकारी भूकम्पले जनधनको ठूलो क्षति पुऱ्याएको छ । भूकम्पबाट प्रभावित/पीडितको उद्धार तत्काल गर्न सकिएको भएतापनि तिनलाई राहत र बासस्थान लगायतका व्यवस्थापकीय कार्य अपेक्षित शीघ्रतापूर्वक हुन नसकेको गुनासो छ । यसभन्दा अगाडिका खासगरी वि.सं. २०७२ को विनाशकारी भूकम्पबाट पाठ सिकेर विपद्मा उद्धार, राहत र व्यवस्थापन शीघ्र र चुस्त गर्नुपर्ने थियो तर, त्यस्तो हुन सकेको छैन । कुन बेलामा कुन स्थान/क्षेत्रमा कस्तो किसिमको प्राकृतिक विपत्ती आउँछ र त्यसको व्यवस्थापन कसरी गर्ने भन्ने पूर्व तयारीमा हामी निकै पछाडि छौं । विगतका वर्षहरूमा बाढी पहिरोबाट भएको जनधनको क्षतिमा पनि यही अवस्था रहयो । अहिले नेपाल सरकारमात्र होइन प्रदेश र स्थानीय सरकार पनि सँगसँगै छन् तर सबै अलमलको अवस्थामा रहेको देखिन्छ । सेना, प्रहरी र सशस्त्र प्रहरी एवं स्थानीय प्रशासनको सक्रियता बाहेक अन्य दीर्घकालीन पूर्व तयारीको व्यवस्था गर्न नसक्दा सानो विपत्तीमा पनि ठूलो क्षति व्यहोर्नुपरेको तितो सत्य हाम्रा सामु जगजाहेर नै छ ।
यस सन्दर्भमा विपत्तीबाट जोगिन पूर्व तयारी एवं विपद्मा सरकारले हालसम्म गरेको प्रयासको विश्लेषण गर्दै कमीकमजोरी समेत औल्याउनुहोस् । साथै, विपद् व्यवस्थापनको लागि आगामी दिनमा अवलम्बन गर्नुपर्ने कार्यहरू तथा नीतिगत व्यवस्थाका सम्बन्धमा आफ्नो सुझाव दिनुहोस् । ६+६+८=२०

खण्ड "ख"

५० अङ्क

- आवधिक योजना र बजेट प्रणालीबीचको अन्तरसम्बन्ध प्रष्ट पार्दै नेपालमा बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयनमा देखिएका प्रमुख चुनौतीहरू उल्लेख गर्नुहोस् । ५+५=१०

६. नेपालमा विकास सहायता परिचालनको इतिहास करिब छ दशक लामो छ । सन् १९८० को दशकको अन्तिमसम्म विकास वित्तको मुख्य स्रोत वैदेशिक सहायता थियो । शुरुवाती समयमा नेपालमा परिचालित वैदेशिक सहायतामा अनुदानको हिस्सा बढी हुन्थ्यो तर पछिल्ला वर्षहरूमा ऋणको मात्रा बढी देखिन्छ । निरपेक्ष रूपमा भन्ने हो भने केही अपवादलाई छोडेर यो प्रवृत्ति हरेक वर्ष बढ्दो छ । यस पृष्ठभूमिमा नेपाल संघीय संरचनामा गएपछि वैदेशिक विकास सहायता प्राप्ति र उपयोगको स्थिति समीक्षा गर्दै यस क्षेत्रमा देखिएका विद्यमान समस्या र समस्या समाधानका उपायहरूको विवेचना गर्नुहोस् ।

४+३+३=१०

७. नेपालको सार्वजनिक व्यवस्थापनमा जवाफदेहिता र व्यावसायिकता (Accountability and Professionalism) को वर्तमान अवस्थाको समीक्षा गर्दै व्यावसायिकता अभिवृद्धिका लागि कस्तो नीति अवलम्बन गर्न उपयुक्त देख्नुहुन्छ? कार्यान्वयनयोग्य सुझाव दिनुहोस् ।

६+४=१०

८. नेपालमा हुने हवाई दुर्घटनाको कारण उड्डयन सुरक्षामा निरन्तर प्रश्न उठिरहेको छ । युरोपियन युनियनले त नेपाललाई कालो सूचीमा नै राखेको छ । विभिन्न समयमा हुने हवाई दुर्घटनाबाट पाठ सिकेर उड्डयन सुरक्षा चुस्त र भरपर्दो बनाउनुपर्नेमा दुर्घटना भएमा त्यसको छानविन र जाँच गर्ने समिति गठन गर्ने र प्राप्त प्रतिवेदन दराजमा थन्काल्ने बाहेक खासै अरु तयारी नगरेको भन्ने गुनासो छ । यसले ICAO, IATA जस्ता संस्थाहरू समेत विश्वस्त हुन सकेका छैनन् । यस्तो अवस्थामा उड्डयन सुरक्षामा देखिएका समस्या तथा समस्याका कारणहरू प्रस्तुत गर्दै नेपालको हवाई सेवालाई सुरक्षित, भरपर्दो र अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा समेत विश्वसनीय बनाउन के-कस्तो नीतिगत, संस्थागत र कार्यान्वयनस्तरको कार्य गर्नुपर्ला? सुझावको रूपमा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

१०+१०=२०